

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

זכרון עולם

האשה
החשובה ורופת
צדקה וחסד
מרת
ורדה שניצר
ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה.

בית המדרש דחסידי סוכטשוב בני-ברק
כולל דחסידי סוכטשוב
כולל "סנה משה"
ע"ש הרה"ח ר' משה יצחק זיסר ז"ל
בית מדרש
למגידי שיעור "דף היומי"
חיים סופר 3 ת.ד. 471 ב"ב טל. 03-5775333

יו"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א וע"י קרן ברכה ומוטי זיסר

גליון מס' 535

מסכת בבא בתרא ב' - ה'

בס"ד, ג' אלול תשס"ט

השבוע בגליון

- ♦ עם הארץ ראשי לטעון "קים לי כדעה פלונית"?
- ♦ עליה לארץ ישראל לדין תורה
- ♦ זמן תשלום שכר כתיבת ספר
- ♦ סופר סת"ם אינו ראשי להפסיק את עבודתו

- ♦ מותר לעשות חור בקיר בית כנסת להעברת קו טלפון?
- ♦ העמדת מקום תפילה חלופי מתירה את הריסת בית הכנסת הישן?

- ♦ זכויות משורינת מתקופת ה"בית יוסף"
- ♦ שלש הפרעות בהיזק ראייה
- ♦ התקנת זכויות אטומה
- ♦ דיני היזק ראייה בימינו

דף ב/ב היזק ראייה

זכויות משורינת מתקופת ה"בית יוסף"

בסוגייתנו מבואר שבכלל הנזקים שאדם צריך להמנע מלגרור לחבירו כלול גם "היזק ראייה", היינו: נזק שאדם גורם לחבירו על ידי הסתכלות לתוך רשותו. חכמים החשיבו היזק זה למפגע חמור, ולפיכך אסור לאדם להביט לתוך רשות חבירו. משום כך קובעת משנתנו שאדם רשאי לכופף את שותפו לחצר להשתתף איתו במימון בניית מחיצה בין שני חלקי החצר, כדי למנוע "היזק ראייה". מטעם זה גם אין אדם רשאי להתקין חלון או דלת מול חצר חבירו או מול ביתו, אם מחלון זה אפשר לראות את הנעשה ברשותו. "נימוקי יוסף" מדגיש כי חכמים לא קבעו שיעור הרחקה בהלכה זו, כי כל עוד אפשר לראות את הנעשה ברשות הזולת, יש להמנע משינויים מבניים הגורמים ל"היזק ראייה" ואפילו הבתים רחוקים זה מזה.

שלש הפרעות בהיזק ראייה: בעל "קהילות יעקב" זצ"ל (בבא בתרא סימן ה') מפרט שלש הפרעות הנגרמות על ידי היזק ראייה: א. נזק הגוף; העוסק בצרכיו האישיים בוש אם מביטים בו בשעה זו. ב. נזק ממוני; היזק הראייה מגביל את אפשרויות השימוש במקום. ג. נזק סגולי; הסתכלות הזולת עלולה לגרום נזק, כמבואר בסוגייתנו, שאסור לאדם להסתכל בתבואת חבירו משום שהוא עלול להזיקה על ידי עין רעה. מלבד זאת שנו חכמים (לקמ"ס א/א), שראוי להמנע מבניית פתח בית כנגד פתח בית אחר, כשם שנהגו אבותינו, שבלעם הרשע שבחם ואמר (במדבר כד/ה) "מה טובו אהליך יעקב".

הלכות אלו נוגעות לכל אדם המבקש לקבוע חלון בקיר ביתו, או הרוצה להגדיל חלון קיים, שעליו לבקש רשות משכניו הנוגעים בדבר. בעל "פתחי תשובה" (ח"מ, סימן קנ"ז, ס"ק ט) אף כתב, כי אדם אשר בביתו חלון זכויות קבוע בקיר, אינו רשאי להתקין לו צירים ללא הסכמת שכניו, משום שעל ידי פתיחת החלון לרווחה מתווספות זוויות נוספות להבטה אל תוך שטח הזולת.

התקנת זכויות אטומה: מעניין להביא את מחלוקת הפוסקים אם מותר לאדם לפרוץ קיר ולעשות בו חלון בעל זכויות אטומה, אשר דרכה יחדור אור אל הבית, אך אי אפשר לראות דרכה מאומה. הרש"ך (הובא ב"כנסת הגדולה", סימן קנ"ד) הורה לאסור זאת ללא הסכמת השכן, משום החשש שמא ביום מן הימים תשבר הזכויות האטומה והפתח הפרוץ יישאר על כנו ויגרום היזק ראייה לשכן.

זכויות משורינת מתקופת ה"בית יוסף": אולם ה"בית יוסף" (שו"ת, "אבקת רוכל", סימן קכ"א) חולק עליו וסובר, כי אין לחשוש מפני שבירת הזכויות, שהרי בעל הבית בעצמו נזהר לבל תשבר ותזיק לו. בדבריו מיעץ רבי יוסף קארו לבעל החלון, שיתקין בביתו זכויות משורינת, כדי להרגיע את בעל החצר כפי ש"ראייתו במקומות הרבה שעושים שבכה של ברזל לפניו, כדי שתגין בפני אבנים שזורקים הנערים לפעמים".

דבר העורך

מים, אבנים, חצץ וכד חרס

לי אייקוקה; מנכ"ל קרייזלר בעבר, חזר ושנה למכרו את המעשה על בעל מפעל לייצור תנורים תעשייתיים שלא היה מרוצה מקצב הייצור של עובדיו. למען האמת, הם עבדו בעצלתיים והשתמטו מן העבודה תדירות, ובעל המפעל החליט לשים קץ לכך. בסיום אחת המשמרות נכנס ה"בוס" למפעל ושאל את העובדים: "כמה תנורים ייצרתם במשמרתכם?" "ששה תנורים", השיב מנהל המשמרת. בלא אומר ודברים שלף ה"בוס" אבן גיר מכיסו, וצייר ספרה "6" גדולה ונולטת על רצפת המפעל והסתלק. לאחר דקות אחדות נכנסו פועלי המשמרת הבאה ושמעו מפי חבריהם במשמרת היוצאת, שבעל המפעל בכבודו ובעצמו כתב על הרצפה את מספר התנורים שהם ייצרו במשמרת. חברי המשמרת הנכנסת הנהנו בראשם במרץ. חדורי תחושת ניצחון הם סיימו את המשמרת בייצור של שבעה תנורים והחליפו את הספרה שש בספרה שבע. לאחר חודשיים ימים, ייצרה כל משמרת 32 תנורים! התחרות עשתה את שלה. ה"בוס" הפיקח הצליח לשלוט היטב ברגשותיהם של עובדיו ולהפוך את עבודתם למשימה בה הכבוד וההצלחה מעורים כאחד.

המעשייה הבאה התרחשה בבית עסק שבו לא עבדו במשמרות ועובדיו לא היו עצלים, אך בעל הבית חש כי עובדיו אינם מגבשים לעצמם סדר יום ראוי לשמו. לא פעם דחו העובדים הבכירים משימות חשובות מיום ליום, ולא מחמת עצלות, אלא מפאת טרדות וזוטות שניחתו על ראשיהם חדשים לבקרים. איני יודע אם מעשייה זו התרחשה אם לא, אך דבר אחד ברור: קשה להתעלם מהרושם העז שהיא מותירה על שומעיה, ולפיכך, הרי היא לפניכם, באדיבותו של הרה"ג ר' אהרן בייפוס שליט"א מרכסים, מחברי המערכת.

◀

ענייני נשמות

ר' אריה יהודה ליב יפה ז"ל

ב"ר יצחק ז"ל

נלב"ע ב' באלול תשכ"ו

תנצב"ה

הונצח ע"י בניו דוד ושלמה יפה שיחי - פ"ת

ענייני נשמות

מרת דבורה הפטקה ע"ה

ב"ר ישראל ז"ל

נלב"ע ה' באלול התשנ"ט

תנצב"ה

הונצחה ע"י המשפחה שיחי

ענייני נשמות

הר"ר יחיאל מאיר ברנד ז"ל

ב"ר יששכר דב הכהן ז"ל

נלב"ע ז' באלול תשמ"ח

תנצב"ה

הונצח ע"י בנו ידידנו
הר"ר אפרים ברנד ומשפ' שיחי - גבעתיים

דיני היזק ראייה בימינו: בתקופתנו רווחת צורת הבניה הרוויה ואדם המבקש לגור בדירה שבה לא יהיה לו היזק ראייה, מוזמן אחר כבוד להתגורר באזור כפרי. ואכן כתב רבי יום טוב צהלון (שו"ת מהריט"ץ, חלק א', סימן רנ"ג), מרבניה הנודעים של צפת, לפני כארבע מאות שנה: "וכבר ביארנו, שאם יש מנהג בעיר הולכים אחריו. ובארצנו צפת, אמת, מעולם לא שמענו ולא בא לידינו קביעת היזק ראייה ברחוק מקום הרבה". אמנם, הוא מדגיש בדבריו, כי האיסור להזיק את הזולת על ידי הבטה לרשותו, תקף וקיים גם כאשר הבתים צמודים זה לזה וחלונותיהם פתוחים זה כנגד זה.

כך גם הורה בימינו אנו הגרי"ש אלישיב שליט"א (הובא ב"ציון במשפט", עמוד קל"ט), כי מאחר שאין די קרקעות כדי לקיים את דיני הרחקת היזק ראייה, ניטלה זכות הידירים להתלונן על נזקי היזק ראייה. אולם, ראוי לציין, כי מאחר שנזקי הראייה בחצר משותפת גדולים מאד, כתב הרא"ש בסוגייתנו וכן פסק הרמ"א ("שולחן ערוך", חו"מ סימן קנ"ז, סעיף א'), שאדם רשאי לכופף את שותפו בחצר להשתתף עמו בבניית מחיצה, גם אם מנהג המדינה שאין בונים מחיצות בחצר ("מנחת צבי", הלכות שכנים, ס"ג, וע"ע שו"ת "תשובות והנהגות", חלק ג', תנ"ג).

דף ג/ב אמר רב חסדא לא ליסתור איניש בי כנישתא

מותר לעשות חור בקיר בית כנסת להעברת קו טלפון?

"שלא לאבד בית המקדש או בתי כנסיות או בתי מדרשות... שנאמר אבד תאבדון לא תעשון כן לה' אלקיכם". כך כתב הרמב"ם במניין המצוות בתחילת ספרו "היד החזקה" (ל"ת ס"ה). על דבריו אלה נסוב דיון נרחב בין גדולי הפוסקים לדורותיהם. הכל מודים שבית כנסת הוא מקום קדוש, שנאמר (יחזקאל יא/טז): "ואהי להם למקדש מעט", ומשום כך יש להתנהג בו ביראת כבוד ("שולחן ערוך", או"ח, סימן קנ"א), כפי שנאמר על בית המקדש (ויקרא יט/ל): "ומקדשי תיראו". הכל גם מודים שאסור להרוס בית כנסת או אפילו חלק ממנו, גם אם קיימים בתי כנסת אחרים בסמוך לו. אולם רבו השיטות בדבר השאלה, אם הלכות אלו מן התורה הן או מדרבנן, כלהלן: א. קדושת בית הכנסת ואיסור הריסתו הם מדאורייתא ("שדי חמד", בכללים מערכת ב', אות מ"ג, על פי המרדכי). ב. קדושת בית כנסת ואיסור הריסתו הם דינים מדרבנן ("מנחת חינוך", מצוה תל"ז, על פי הרמב"ם). ג. קדושת בית כנסת היא מן התורה, ואיסור הריסתו - מדרבנן (שו"ת "חלקת יואב", סימן ד'). ד. קדושת בית כנסת היא מדרבנן ואיסור הריסתו הוא מן התורה (שו"ת "בית שלמה", או"ח, סימן ס"ד, הובא ב"שדי חמד", שם).

קו טלפון דרך קיר בית כנסת: הלכות רבות מסתעפות ויוצאות מדין זה. די אם נציג שאלה שהובאה להכרעתו של הגאון מטשעבין זצ"ל (שו"ת "דובב מישרים", חלק א', סימן קל"ב), על ידי גבאי בית כנסת שנתבקש על ידי עובדי חברת טלפון להתיר להם לשבור חלק מן הקיר החיצוני של בית הכנסת, לצורך העברת קו טלפון עבור בית סמוך. הגבאי ביקש לדעת אם יעבור על איסור בכך שיתיר להם להרוס את הקיר החיצוני. בתשובתו מציין הגאון מטשעבין זצ"ל את דברי המרדכי (הובא ב"בית יוסף", או"ח, סימן קנ"א) שהסתפק אם קדושת בית כנסת היא כקדושת היכל בית המקדש אשר גם קירותיו החיצוניים קדושים היו, או שמא קדושת בית כנסת דומה לקדושת העזרה, שעל קירותיה החיצוניים לא חלה קדושה.

למעשה, ההכרעה בשאלה זו תלויה במחלוקת הנזכרת, אם איסור הריסת בית כנסת הוא מדאורייתא או מדרבנן. שכן, אם איסור זה הוא מדאורייתא, אזי יש להחמיר, שהרי ספק דאורייתא לחומרא. לעומת זאת, אם איסור זה הוא מדרבנן - ספק דרבנן לקולא. להלכה פסק הגאון להחמיר משום שלדעת רוב הראשונים איסור הריסת בית הכנסת הוא מדאורייתא. עם זאת הוא ייעץ לגבאי עצה אשר כבר נהגתה על ידי פוסקים מן הדורות שעברו (עיין שו"ת "אבני נזר", או"ח, סימן ל"ד), למכור את הקיר החיצוני וכך להפקיע ממנו את קדושת בית הכנסת, וממילא לא יהא איסור בידו [עי"ש באיזה אופן מועילה המכירה].

על כל פנים, בסוגייתנו מבואר, שאיסור נתיצת בית כנסת והריסתו הוא כאשר הדבר נעשה ללא תכלית ומטרה. אולם מותר להרוס בית כנסת כדי לבנות אחר במקומו, כפי שבבא בן בוטא יעץ להורדוס להרוס את בניין בית המקדש ולבנות במקומו מבנה מפואר יותר. אולם אין להרוס בית כנסת קיים כל עוד לא נבנה בית הכנסת החדש במקומו, ושני טעמים מביאה הגמרא לכך והעיקרי שבהם שהתקבל להלכה הוא, שחז"ל חששו שמא לאחר הריסת בית הכנסת הישן יתעצלו הממונים לבנות את בית הכנסת החדש.

העמדת מקום תפילה חלופי מתירה את הריסת בית הכנסת הישן? הלכה זו נוגעת לגבאים המבקשים להרוס את בית הכנסת ולהקים במקומו בניין לתפארת. השאלה הרווחת בין המתכנסים לדון בבניית בית כנסת היא, אם העמדת מקום תפילה חלופי לקהל המתפללים עד לסיום הבניה,

בבוקר בהיר כינס בעל בית העסק את כל עובדיו במשרדו המפואר. המקום היה צר וכל העובדים, מגדול ועד קטן, הצטופפו כתף אל כתף ונעצו את עיניהם בכך חרס גדול שניצב על שולחנו המבריק של ה"בוס". לאיש לא היה צל של ספק שהכד הונח שם במתכוון. הם ידעו, שהבוס לעולם לא יניח אפילו סיסה של מהדק במגירה שאינה מיועדת לכך.

כאשר פסקו ההתלחשויות הוא שלף שק גדול ממדים מתחת שולחנו, והחל מוציא ממנו אבנים גדולות. אבן אחר אבן הונסה אל הכד הגדול, וכעבור זמן מועט הציצו האבנים הגדולות מפתח הכד, שהיה מלא עד אפס מקום.

האם הכד מלא? הוא שאל את עובדיו המשתאים. "ודאי", השיב יו"ר ועד העובדים בקול סמכותי.

הבוס החריש והמשיך במלאכתו המוזרה. הוא חזר ושלף שק גדול, ולתדהמת הנוכחים החל שופך את תכולתו אל הכד. אבני החצץ הרעישו בקול מתלגלג בעת שנחבטו בין האבנים הגדולות בדרךן אל קרקעית הכד. מספר דקות הוא העסיק את עצמו בדחיסת אבני החצץ בינות לאבנים, ומשסיים את מלאכתו הוא הבחין בחיך רחב על פני העובדים. "ומה עכשיו?" שאל יו"ר הועד אשר לא נטל על עצמו סיכון נוסף. עתה העמיד הבוס שק גדוש חול על שולחנו הממודר, ואט אט, תוך זהירות קפדנית לבל יפול חלילה גרר חול אחד על שולחנו, מילא החול הרך את החללים שונתרו בכד. חיך של ניצחון השתרר על פניו כאשר מלאכתו הושלמה.

חול דק ורך כיסה את האבנים הגדולות ואת החצץ, ולמראהו הבהק זרחו פניו של בעל בית העסק ביתר שאת, אך משימתו לא הושלמה. איש לא פצה את פיו, כאשר הוא פתח את מיכל המים שהיה מונח תדיר על שולחנו, והשקה את החול, החצץ והאבנים במים זכים. חומרי האדמה השונים שמילאו את הכד שנו את המים בצימאון במשך דקות ארוכות, ובסיימו של התהליך השתקפו במים הצלולים פניהם של העובדים שהצטופפו מסביב לכד הגדול.

הוא ידע לקרוא את פניהם של עובדיו והבין כי הם השכילו לקלוט את המסר שביקש להעביר להם, אך הוא לא נמנע מהקראת הנאום שהכין מראש לטקס זה: "כולנו מבינים, כי אם בתחילה הייתי ממלא את הכד במים, בחול ובחצץ, לא היה נותר בו מקום לאבנים הגדולות. אדם נבון, קובע זמן למשימותיו החשובות, ובין לבין הוא מבצע גם את המטלות הזוטות".

בעזרתם של בכירי העובדים נשא הבוס את הכד העמוס אל הלובי המפואר של בית העסק שלו, והציבו בפינה שיוחדה לכך. מעל הכד נתלה שלט שהוקן מבעוד מועד ובו נכתב: "התכונה החשובה ביותר להצלחה היא תכנון נאות. אם תקבע מועד לביצוע משימותך החשובות, תוכל לבצע גם את המשימות הזוטות. אם תנהג להיפך, תשאר עם הזוטות בלבד..."

האמת ניתנת להאמר, שכאשר רבני "קהילות מאורות הדף היומי", השוקדים יום וליל לצרף קהילות ובתי כנסת נוספים לשיעורי הדף היומי, שמעו סיפור זה, הם הביעו את תחושתם, כי אכן, במהלך פעילותם פעמים רבות הם נתקלים באנשים אשר מביעים את רצונם הכן להשתתף בשיעור דף היומי, אך באותו משפט הם גם מציינים כי אין להם את הזמן הפנוי לשם כך.

"רוצים מאד, אבל אין זמן". מנסיונם, הם מוסיפים, כל מה שדרוש הוא להציע לאיש שיאות להשתתף תקופה קצרה בלבד בשיעור הדף היומי. לאחר תקופה זו המשתתף כבר אומר בעצמו כי ההשתתפות בשיעור מרוממת את רוחו ומשפיעה לטובה על כל סדר היום שלו.

"והערב נא ה' אלוקינו את דברי תלמוד תורתך בפינו ובפיות כל עמך בית ישראל". כאשר תחושה זו מקננת בליבו של אדם, שהתורה ערבה ומתוקה, אזי, באופן טבעי הוא נמשך ומשתוקק אליה ואינו מניח לשאר הטרדות למנעו מקביעותו ללימוד התורה.

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד ממנה מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה.
כתובתנו: ת.ד. 3446 בני ברק. פקס: 03-570-67-93
mendelson@meorot.co.il

בברכת התורה, העורך

פנינים

דף ב/א כפיסין

נחפשה דרכינו ונח-קורה

משנתנו מזכירה את ה"כפיסין" כאחד מסוגי האבנים המשמשים לבניית בתים. כפיסין אלו היו אריחים שצופו בעץ משני צידיהם (תוספות ד"ה "כפיסין").

הגמרא (תענית יא/א) דורשת על הפסוק (חבקוק ב/יא) "כי אבן מקיר תזעק וכפיס מעץ יעננה", שלעתיד לבוא, אבני ביתו של האדם מעידות על מעשיו בתוך ביתו פנימה.

בעל "צאן קדשים" דרש יפה על פי זה את התחינה הידועה "נחפשה דרכינו ונחקורה", כי אדם אשר ישוב בתשובה, יביא מנוחה לקורות ביתו שלא יצטרכו להעיד על מעלליו. אמור מעתה "נחפשה דרכינו ונח - קורה..." (שו"ת "מנחת יצחק", חלק ד', סימן פ').

דף ד/ב מגלגלין עליו את הכל

קביעת עיתים לתורה

סוגייתנו עוסקת בדיני של אדם ששדהו היתה מוקפת משלש צדדין בשדות אחרים שגידרו את שדותיהם, ואומרת, כי אם בעל השדה גידר גם את צידו הרביעי של שדהו, הרי הוא מגלה בכך שהוא נהנה מן העובדה ששכניו גידרו את צדדי האחרים של שדהו, ועליו להשתתף איתם בהוצאות.

מהרי"י עגיל מעיר כי מכך נלמד גם לקח לחיי היום יום, שאדם אשר מבטל את עצמו מקביעות עיתים לתורה, יתן את הדין גם על אותם פעמים שבהן נאנס מלימוד התורה, מפני שכבר גילה את רצונו האמיתי באותם זמנים שהיה באפשרותו ללמוד ולא עשה כן.

הדרשנים מוסיפים על כך ואומרים, כי קל וחומר בן בנו של קל וחומר, שאדם המוסר את נפשו ללמוד למרות טרדותיו הרבות, ישלם לו הקב"ה שכן רב וגדוש גם על אותן הפעמים אשר לא נזקק להתאמץ כדי ללמוד, שהרי בזמנים אשר בהם התאמץ וטרח, הוכיח כי לימוד התורה חשוב בעיניו לאין ערוך.

לעילוי נשמת

מרת **נחמה ליבא בטלמן** ע"ה
ב"ר אברהם שמואל מנא ז"ל
נלב"ע ז' באלול תשנ"ט

תנצב"ה

הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

מתירה להרוס את הבניין הישן בטרם בניית החדש, או שמא תקנת חז"ל המובאת בסוגייתנו, שאין להרוס את בית הכנסת הישן עד אשר לא נבנה בית הכנסת החדש במקומו, תקפה ועומדת בכל מקרה. ובכן, בנידון זה נחלקו הפוסקים. לדעת הט"ז (או"ח, סימן קנ"ב, ס"ק א'), במקרה זה מותר להרוס את בית הכנסת הישן בטרם בניית בית הכנסת החדש. אולם "מגן אברהם" (שם, ס"ק א') חולק עליו וסובר כי גם באופן זה אין רשות להרוס את בית הכנסת הישן, אלא תחילה יש לבנות את בית הכנסת החדש.

שורש מחלוקתם נעוץ במחלוקת ראשונים על אודות ההגדרה המדויקת של חששם של חז"ל, פן הממונים על הבניה יתעצלו לבנות את בית הכנסת החדש. רש"י (ד"ה "משום פשיעותא", ועוד) סובר שהחשש הוא שהממונים לא יבנו לעולם את בית הכנסת החדש. לפיכך פוסק "מגן אברהם" כי גם אם לרשות המתפללים עומד מקום תפילה אחר ראוי לשמו, עדיין אין זה מתיר את הריסת בית הכנסת הישן, כי יש לחשוש שהוא יעמוד שמים לעולם, ועל כן תחילה יש לבנות את בית הכנסת החדש ורק לאחר מכן להרוס את הישן. אולם רמב"ן, רשב"א (מגילה, כו) וראשונים נוספים חולקים וסוברים, שחז"ל לא חששו שהממונים לא יבנו לעולם את בית הכנסת החדש, אלא חששו שיתעצלו בבנייתו **שתארך זמן רב** ובמהלכו יוותרו המתפללים ללא בית כנסת. לפיכך פוסק הט"ז כי אם הועמד לרשות המתפללים מקום תפילה ראוי לשמו לכל תקופת הבניה, אין כל מניעה להרוס את בית הכנסת הישן בטרם בניית בית הכנסת החדש. ה"ביאור הלכה" (שם), כתב שאפשר להקל כשיטתו של הט"ז, משום שלכל הדעות אין איסור תורה בהריסת בית כנסת לצורך בניית בית כנסת חדש.

דף ד/א המוציא מחבירו עליו הראיה

קים לי

בסוגייתנו מובא הכלל הידוע בדיני ממונות, ש"המוציא מחבירו עליו הראיה". לפיכך, כל עוד יש ספק בדבר מחויבותו של אדם לשלם, אין בית הדין מחייב אותו להוציא ממון מכיסו, אלא משאירו בידי המוחזק בו.

אחת הטענות המתקבלות בבית הדין והנגזרות מכלל זה, היא טענת "קים לי". היינו: כאשר הפוסקים חלוקים בדעותיהם אם בהמה מסויימת טריפה אם לאו, נפסקת ההלכה כדעת רוב הפוסקים (רמ"א, חו"מ, סימן כ"ה, סעיף ב'). אולם בדיני ממונות, אם במקרה מסויים בית הדין אינו מגיע לכלל הכרעה עצמית בדבר ההלכה, אלא הוא מבקש להסתמך על דעות רוב הפוסקים, רשאי הנתבע לטעון "קים לי" (אני סבור) כדעת הפוסקים הפוטרים אותי מתשלום (ש"ך, חו"מ, סימן כ"ה, ס"ק י"ז), ובטענתו זו הוא גורם שאין לחיבו, שהרי פוסקים מסויימים סוברים שהוא פטור מתשלום (עיין בש"ך, סימן ל"ז, ס"ק ל"ב, וב"בית שמואל", סימן נ"ג, ס"ק י', ובכנה"ג אות י"ג, אימתי נחשב מיעוט פוסקים כמיעוט שיש להתחשב בו).

עם הארץ רשאי לטעון "קים לי כדעה פלונית"? במקרים רבים הנתבע אינו מודע לכך, שישנם פוסקים המצדדים בעמדתו, ויש לברר האם אפשר לגלות את אזנו כי הוא יכול לטעון בפני הדיינים "קים לי כדעת פוסקים אלה". לדעת בעל "שאלת דוד" (דרכי ההוראה, דף ה') עם הארץ אינו רשאי לטעון "קים לי", שהרי אינו מסוגל לרדת לעומק דעתם ולסברתם של פוסקים אלה, ולגיחוך יחשב הדבר אם נאפשר לו לטעון "אני סבור כך וכך". אולם בעל "ברכי יוסף" (חו"מ, סימן כ"ה, אות ח') מביא פוסקים רבים הסוברים, כי לא זו בלבד שאין לשלול ממנו את זכות טענת "קים לי", אלא אף מנהג הדיינים ללמד את הנתבע לטעון "קים לי" [מעתה, עם הארץ יכול לטעון: "קים לי כדעת הסוברים שעם הארץ רשאי לטעון קים לי"....].

בשו"ת "הון יוסף" (סימן כ"ה) דן בשאלה מעניינת שנכרכו בה הלכות כיבוד אב, זכות הנתבע לטעון "קים לי", וההלכה שהנתבע הולך אחר הנתבע. כידוע, תובע אינו רשאי לכופף את הנתבע להתדיין בפני בית דין בהרכב מסויים, אלא זכות קביעת הרכב בית הדין שידון בעניין, שמורה לנתבע. אולם, אם אב תבע את בנו לדין תורה בבית דין מסויים שנבחר על ידי האב, אין הבן רשאי להמרות את רצון אביו ולדרוש להתדיין בפני בית דין אחר, זאת, משום מצוות כיבוד אב (רמ"א, חו"מ, סימן י"ז).

עליה לארץ ישראל לדין תורה: מעשה באדם שהתגורר בארץ ישראל, שתבע את בנו שהתגורר בחוץ לארץ לדין תורה. באותה תקופה נהגו בארץ ישראל שאין טוענים "קים לי" אלא על דעה שהוזכרה ב"שולחן ערוך". הבן רצה לטעון "קים לי כדעת הרמ"א", אך בעוד שבארצו הוא רשאי היה לטעון כן, משיעלה לארץ ישראל תאבד לו זכות טענה זו, ולפיכך סרב הבן לבוא להתדיין עם אביו בארץ ישראל. לבסוף הורה בית הדין, כי אמנם משום כבוד אביו עליו לעלות לארץ ישראל, אך זכות טענת "קים לי" כדעת הרמ"א לא תשלל ממנו, אף על פי שאין נוהגים כך בארץ ישראל.

הדף היומי

בבא בתרא ב' - ח'

ג' - ט' אלול

דף ה/א הקובע זמן לחבירו ואמר לו פרעתיך בתוך זמני אינו נאמן

זמן תשלום שכר כתיבת ספר

בסוגייתנו אומר ריש לקיש כי לווה שנתבע על ידי המלווה לפרוע הלוואה, אינו נאמן לטעון שפרעה עוד בטרם הגיע זמן הפירעון, משום שאין דרך בני אדם לפרוע הלוואה לפני המועד שנקבע לפירעונה, וכך נפסק להלכה ("שולחן ערוך", חו"מ. סימן ע"ח, סעיף א'). כך גם הדבר לגבי מזמין עבודה מבעל מקצוע, שאין המזמין נאמן לטעון ששילם את שכרו לפני סיום המלאכה, שהרי מועד התשלום הוא עם סיום המלאכה ולא לפני כן.

עם זאת, מבואר בסוגייתנו, כי במקרים מסויימים נאמן מזמין העבודה לטעון ששילם לפני סיום העבודה כולה, וכגון, הבונה כותל עבור חבירו, ותובע את בעל הבית שישלם לו עבור עבודה זו, נאמן בעל הבית לטעון ששילם עבור חלק מן הכותל (עיין רמ"א, שם, ועיין ש"ך, שלדעתו נאמן גם על התשלום כולו) עוד לפני סיום העבודה, משום שכל נדבך ככותל נחשב כחטיבה נפרדת שבעל המלאכה עשוי לתבוע תשלום תמורתה גם אם טרם נסתיימה המלאכה כולה.

המרדכי בסוגייתנו דן לגבי אדם שנשכר לכתוב ספר המורכב מפרקים אחדים, שיש לדון אם עבודתו נחשבת כעבודה אחת, או שמא כל פרק ופרק נחשב כמלאכה בפני עצמה. החילוק המעשי הנובע משני צדדים אלה הוא, כאשר מזמין העבודה טוען שעוד באמצע המלאכה הוא שילם לעורך עבור מספר פרקים שכבר נכתבו. המרדכי הכריע (עיין רמ"א שם) שבעל הספר נאמן בטענתו, כפי שבסוגייתנו מבואר שבעל הבית נאמן לטעון ששילם לבונה הכותל לאחר סיום בניית מספר שורות, מפני שכל שורה נחשבת כחטיבה נפרדת במלאכה הכללית, כמו כן נאמן מזמין הספר לטעון ששילם עבור מספר קונטרסים עוד בטרם נשלמה המלאכה כולה.

בביאור הכרעתו של המרדכי נחלקו בעל "קצות החושן" ובעל "נתיבות המשפט" (שם). לדעת ה"נתיבות", כל קונטרס נחשב כמלאכה נפרדת שאינה קשורה לקונטרסים האחרים, ולפיכך נאמן בעל הבית לטעון ששילם את שכר הסופר עם סיום כל קונטרס, שהרי זהו זמן סיום המלאכה. לעומת זאת, לדעת ה"קצות", אין כל קונטרס נחשב כמלאכה בפני עצמה, אלא כתיבת הקונטרסים כולם מלאכה אחת היא, ומכל מקום מאחר שעבודת הסופר מורכבת משלבים אחדים, יש יסוד סביר להניח, שבעל הבית שילם את שכר הסופר עם סיום כל שלב, למרות שהמלאכה כולה לא נשלמה עדיין.

למחלוקתם השלכה הלכתית ברורה לגבי איסור "בל תלין". שכן, לדעת ה"נתיבות", מיד בסיום כל קונטרס מתחייב המזמין בתשלום שכר הסופר, ואם אינו משלמו מיד, עובר הוא על איסור "בל תלין". לעומת זאת, לדעת ה"קצות", לאמיתו של דבר עבודת הסופר מסתיימת רק עם סיום כתיבת כל הספר, ולפיכך, אינו עובר על איסור זה אם אינו משלם לסופר בסיום כל קונטרס (עיי"ש).

סופר סת"ם אינו רשאי להפסיק את עבודתו: מעניין לציין את המובא בשו"ת "בית יצחק" (חו"מ, סימן ע"ו), שסופר סת"ם שקיבל עבודת כתיבת ספר תורה, נחשב כמי שנשכר לכתוב את כל הספר, ואינו רשאי לחשב כל יריעה כעבודה נפרדת ולנטוש את מלאכתו באמצע. שכן, מבואר בש"ך (י"ד, סימן ר"פ) שמלכתחילה אין להרכיב ספר תורה משני כתבי יד, ולפיכך ברור שמזמין העבודה התכוון לכך שהסופר יכתוב את כל ספר התורה (ועיין שו"ת "בית שלמה", חו"מ, סימן קט"ו, ושו"ת רע"א מהד"ת סימן ט"ז, וב"חזון איש", בבא קמא, סימן כ"ג, ס"ק ב').

נסא דברכתא

מעומקא דליבא
נשגר בזאת ברכת מזל טוב
דרגל השמחה השרויה במעונם של
הרבנים מגידי השיעורים מבית מדרשנו

הרה"ג מרדכי הבר שליט"א
בנק לאומי - תל אביב
דרגל נישואי הבת

הרה"ג משה רכניצר שליט"א
ציון הרשב"י זיע"א - מירון
דרגל הולדת הבת

בברכת התורה ולומדיה
מאורות הדף היומי

לעילוי נשמת
הר"ר **חיים הילל** ז"ל
ב"ר שמואל ז"ל
נלב"ע ה' באלול התשנ"ב
תנצב"ה
הונצח ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת
הר"ר **זאב פרומר** ז"ל
ב"ר שאול דב ז"ל
נלב"ע ה' באלול תשס"ז
תנצב"ה
הונצח ע"י המשפחה שיחיו

העלון יוצא לאור ע"י מאורות הדף היומי

משרד ראשי: רח' ווגמן 1 (פינת חתם סופר 5)
Wagman street 1 ת.ד. 471 בני-ברק
P. O. B. 471 Bnei-Brak ISRAEL טל: 03-5775333
tel: +972-3-5775333 פקס: 03-7601020
Fax: +972-3-7601020 E-mail: meorot@meorot.co.il אימייל:

לתרומות והנצחות טל: 03-5775307
מוקד ההזמנות 151-500-700

מאורות

הדף היומי

ציון רבי שמעון בר יוחאי זיע"א

הננו להודיע לציבור העולים לשיבות באתרא קדישא - מירון, כי בשבתות קודש הבעל"ט ימסרו

שיעורי הדף היומי

מפי מגידי השיעורים הרבנים הגאונים:

פר' שופטים: הרב משה פורטנוי, פר' כי תצא: הרב דוד הרשלר, פר' כי תבוא: הרב ידידיה וילינגר, פר' ניצבים-וילך: הרב ראובן ולס, פר' האזינו: הרב משה רכניצר

שב"ק אחה"צ

בציון הרשב"י-בשטיבל (מרפסת כהנים) **בשעה 17:30**

שב"ק אחה"צ

בציון הרשב"י-בשטיבל (מרפסת כהנים) **בשעה 16:30**

ליל שבת

בציון הרשב"י-בשטיבל (מרפסת כהנים) **בשעה 23:00**